

ISMERI ÖN A MUNKAERŐPIACOT?

DO YOU KNOW THE LABOUR MARKET?

CSEHNÉ DR. PAPP IMOLA egyetemi docens

Szent István Egyetem, Gödöllő, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar,
Munkagazdaságtan Tanszék

ABSTRACT

The Hungarian economy went into a deep crisis after 1990. It became obvious that the structure of the economy built during the socialism was not competitive in joining the world economy. It was accompanied by business closures, and high and continuous unemployment. In a consequence of all these the standard of living decreased and social differences started to grow. The public opinion had to face unemployment as a concept with which “one has to live together”. The objective of the study is to map the informedness of adult Hungarian population on the current situation of the Hungarian labour market 20 years after the appearance of unemployment. On the basis of the hypotheses the Hungarian population is familiar with the ratio of unemployment, as well as the employment policy institutions and measures, but their knowledge on the structure of unemployment is incomplete. A questionnaire was filled in by economically active adults, altogether 300 persons, during 2010. The ratio of female and male, and the age distribution of the respondents also reflects the distribution of the Hungarian population. The investigation reveals that the knowledge of adults is satisfactory as regards labour market and employment policy, in some questions their knowledge is incomplete or incorrect. Their responses support the necessity of launching a new course – labour market skills.

1. Bevezetés

Az EEM azon funkciója, hogy biztosítsa az alkalmazottak leghatékonyabb felhasználását a szervezeti és az egyéni célok megvalósítása érdekében teszi szükségessé a munkaerőpiac jellemzőinek és aktuális helyzetének ismeretét. A magyar gazdaság 1990 után mély válságba került. A közvéleménynek szembesülnie kellett az addig ismeretlen munkanélküliséggel, mint fogalommal, amellyel „együtt kell élni”. A tanulmány célja, hogy bemutassa a hazai gazdaságilag aktív népesség tájékozottságát a jelenlegi magyar munkaerőpiacról, 20 évvel a munkanélküliség megjelenése után. A vizsgálat célja az volt, hogy feltérképezze, hogy a mai munkavállalóknak elegendő információ van-e a birtokukban ahhoz, hogy eligazodjanak a munkaerőpiacon, kellően felkészültek-e egy esetleges munkanélküliségre,

illetve hogy szükség van-e arra, hogy ezen hiányzó ismereteket már iskolai képzésük idején megkapják. A vizsgálat, mely 300 fő kérdőíves megkérdezésén alapult, rámutatott, hogy a munkavállalók ismeretei kielégítőek a munkaerőpiacra és a foglalkoztatáspolitikára vonatkozóan, némely elhelyezkedéssel kapcsolatos kérdésben hiányosságok mutatkoznak, bizonyos elvárások esetében túlzottan optimisták. Mindez a munkaerő-piaci ismeretek – mint új tárgy iskolai bevezetésének szükségességét támasztja alá. Ez annál is inkább szükséges, mert az emberi erőforrás működését befolyásoló külső tényezők egyike a munkaerő-piaci viszonyok.

2. Elméleti háttér

A magyar gazdaság 1990 után mély válságba került, mikor nyilvánvalóvá vált, hogy a szocializmusban kiépített gazdaságszerkezet versenyképtelen a világgazdasághoz való kapcsolódás terén, és ez számos vállalatbezárással, magas és apadni nem akaró munkanélküliséggel járt, aminek következtében csökkent az életszínvonal és nőttek a társadalmi különbségek. A gazdaság átalakulása szükségszerűen maga után vonta a társadalom transzformálódását is. Új, addig ismeretlen társadalmi csoportok jelentek meg, mint például a munkanélküliek és hajléktalanok. A kezdeti néhány tízezres nyilvántartott munkanélküliség 1993 februárjában közel 700 ezer lett, ami akkoriban európai csúcst jelentett (Bánfalvy, 1997). Mindemelllett a munkanélküliség szerkezetében nagy különbségek adódtak. A nők aránya viszonylag alacsony volt, 33%, míg a munkanélküliek 10%-át a pályakezdők alkották, akiknek az aránya 90-es évek első felében két és félszer olyan gyorsan emelkedett, mint az összes munkanélkülié. Regionálisan jelentős eltérések mutatkoztak az országon belül. Kiugróan magas volt a munkanélküliségi ráta Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén és Hajdú-Bihar megyében, míg a nyugat-dunántúli térségben – Győr-Moson-Sopron, Zala és Vas megyékben – alig pár százalékot mutatott. A munkahelyek megszűnésének folyamatában különösen érintett területnek számított az ország északkeleti ipari vidéke, ahol egy-egy üzem bezárásával ezek munkaviszonya szűnt meg egyik napról a másikra. Sajnos az iparban állástalanná váltak számára a mezőgazdaság sem jelentett megoldást, mert ezen a területen is szintén jelentős mértékű létszámcsökkenés ment végbe. Éppen ezért az Antall-kormány idején, 1990-ben a gazdaságpolitika középpontjában az egyensúly biztosítása és az infláció megfékezése állt. Négy éves gazdaságpolitikai akcióprogramjuk az antiinflációs fellépésnek biztosított prioritást a munkanélküliség megelőzésével szemben. Intézkedéseik között szerepelt a tudatos munkaerő-kínálat csökkentése, amelynek egyik módját a korengedményes nyugdíjazásban látták, illetve az előnyugdíjazás rendszerének bevezetésében. Ennek eredményeként 1991 és 1994 között, több mint 100 ezer ember mehetett a nyugdíjkorhatár betöltése előtt nyugdíjba. További intézkedéseik a rokkantnyugdíjazási és a segélyezési rendszer kiépítése volt.

A megváltozott feltételek szükségessé tették egy új foglalkoztatáspolitikai eszközrendszer kiépítését, mely alapján az Országgyűlés elfogadta a foglalkoztatási törvényt, amely 1991. március 1-jén lépett hatályba” és azóta többször módosították.

Ekkoriban a munkanélküliek aránya a gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva 1992-re 10% fölé emelkedett, az aktív keresők aránya 10%-kal visszaesett, míg a nyugdíjasok és járadékosok létszáma 20%-kal nőtt (Demkó-Frey-Gács Endre, 2001).

Az 1994-ben megalakult Horn-kormány nem folytatta elődjének megkezdett munkáját és egészen más szempontokat fogalmazott meg a foglalkoztatáspolitikára számára, úgy mint a munkanélküliség elleni küzdelem nem csak a minisztérium, hanem az önkormányzat feladatába is beépül; olyan rendszer kialakítása, amely érdekelté teszi a munkanélkülieket az elhelyezkedés lehetőségek kihasználásában, valamint a humán erőforrások jobb kihasználása érdekében a szakképzési rendszer továbbfejlesztése. Ezen célkitűzéseken túl megvalósult a nyugdíjrendszer reformja, elkezdődött a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatási rehabilitációja, elhelyezkedést ösztönző támogatási rendszert vezettek be, módosult a munkanélküli járadék folyósításának időtartama, és 1996-tól a kormány bevezette a közmunka intézményrendszerét. Sajnos a gazdaság problémáit teljes mértékben ezekkel a rendelkezésekkel sem tudták megoldani, így a megszorító intézkedéseket tartalmazó programot Bokros Lajos, a kabinet pénzügyminisztere által vezetett szakértői gárda dolgozta ki. Ez a stabilizációs program a költségvetések lefaragásával, központi áremelésekkel, jelentős forintleértékeléssel és vámpótlékok bevezetésével próbálta a gazdaság helyzetét egyensúlyba hozni. Ennek következtében a GDP, amely 1994-ben 3%-ra emelkedett, 1995-1996-ban visszaesett 1,5%-ra. Megnövekedett az infláció: 18%-ról 24%-ra ugrott egy év alatt. Mindezek hatására a reálbérek drasztikusan csökkentek, és a nyugdíjak mértéke még ennél is alacsonyabba süllyedt. 1996-ban a 484 ezer munkanélküli személy 64%-át a férfiak alkották, míg a nők aránya lényegesen alacsonyabb volt, mindössze 36% (Halmos, 2006). A területi különbségek a munkanélküliek számában ugyanazok voltak.

Az Orbán-kormány 1998-as programjának központi kérdéseként a munkahelyteremtés és a jólét növekedése állt az első helyen. A gazdasági növekedés általános feltételein túl módosította az adó és járulérendszer, növelte a munkaerő-piaci intézményrendszer hatékonyságát és az addigi inkább passzív munkaerő-piaci eszközök helyett az aktívakat helyezte előtérbe. Az előbbi intézkedések megosztották a lakosságot és a munkaügyi szakemberek körében is heves vitákat váltott ki. 2001-2002-től ismét aggasztó jelek mutatkoztak a gazdaságban, annak ellenére, hogy a folyamatok kedvezően alakultak. A foglalkoztatáspolitikai hangsúly a munkanélküliség kérdéséről a foglalkoztatásra és a gazdasági aktivitás növelésére helyeződött át. Ezzel a foglalkoztatási és aktivitási ráta javult, a munkanélküliek száma viszont emelkedett.

A 2000-2006-os időszakban minden évben 250-300 ezer állás teremtődött az értékesítésüket dinamikusan növelni tudó vállalatoknál, és ugyanígy kb. 250-300

ezer munkahely szűnt meg a leépülő cégeknél. A munkanélküliség növekedésének több oka is lehetett: megszűnt a sorkatonaság és a polgári szolgálat, ami addig 15-20 ezer embert lekötött; megnőtt a külföldi, elsősorban a határmenti országokból érkező munkavállalók száma; nőtt a foglalkoztatás a versenyszférában; gazdasági szerkezetváltozás ment végbe, amellyel azonban nem tudott lépést tartani az oktatás; és 2002 és 2004 között nőttek a reálbérek. A foglalkoztatáspolitikai irányvonala ekkor három kulcsfontosságú stratégiai pont köré csoportosult: integrálni a gazdaság és foglalkoztatás céljait, társadalmi párbeszéd kiépítése, valamint a foglalkoztathatóság bővítése (Halmos, 2006).

Bár a GDP 2006-ig folyamatosan növekedett, az évtized közepére mégis súlyos költségvetési válság alakult ki, amelyek részben a 2002-es választások indoklatlanul nagyarányú bériáramlásainak, és a Medgyessy-kormány választási ígéreteinek volt köszönhető, amelyeket 2002-2003-ban próbáltak beváltani. A közalkalmazottak és köztisztviselők bérét 50%-al megemelték, a minimálbért adómentesítették, a családi pótlékot megnövelték és bevezették a 13. havi nyugdíjat. Az új kormány foglalkoztatási törekvéseiből a törvényes munkaidő csökkentése, a részmunkaidős foglalkoztatás növelése, a nem hagyományos munkavégzési formák szélesítése, a hátrányos helyzetben lévők segítése, a munkanélküli ellátás rendszerének átalakítása és a rendezett munkaügyi kapcsolatok emelhetők ki (Halmos, 2006).

Az egyensúly helyreállítása érdekében a második Gyurcsány-kormány 2006-2007-ben számos megszorító intézkedést léptetett életbe, amelyet sokan a Bokros-csomagnál is rosszabbnak ítélték, de amelyek egyébként összességében véve enyhébbek voltak, mint a korábbiak. 2007-ben a foglalkoztatottak száma 3 millió 943 ezer fő volt, amelyből 2 millió 155 ezer fő férfi és 1 millió 788 ezer fő nő között oszlott meg. A regisztrált munkanélküliek száma ekkor 297 ezer fő volt és a munkanélküliségi ráta 7%-osra emelkedett. A munkakeresés átlagos időtartama ebben az időszakban 18,9 hónapig tartott (KSH).

A 2008-as nemzetközi válság ezeket a problémákat még tovább súlyosbította. A munkanélküliségi ráta az EU-ban és hazánkban is emelkedni kezdett. A válság által leginkább érintett területnek számított az unióban az autóiipar, az építőipar és a pénzügyi szolgáltatások, ennek ellenére a nők munkanélküliségi rátája 0,6%-al haladta meg a férfiak 7,4-os értékét, 2009-re azonban a férfiak munkanélküliségi rátája már 0,4%-al magasabb volt, a nőkre jellemző 10,1%-os rátánál. A munkanélküliség erősen befolyásolta a fiatal pályakezdekők elhelyezkedési esélyeit is.

A kormány, részben még csak tervbe vett intézkedései – a nyugdíjkorhatár megemelése, a rokkantnyugdíjazás feltételeinek szigorítása, a felsőoktatás és a munkaerő-piaci igényeknek az összehangolása valamint a GYES időtartamának korlátozása 3-ról 2 évre – a jövedelemmel rendelkező inaktívak potenciális körének szűkítését célozzák. Összességében tehát a 420 ezer munkanélküli mellett 2010-ben mintegy 160-190 ezer gazdaságilag inaktívból állt a munkaerőpiac kínálati oldala. Ez utóbbi réteg mérete a válság ellenére változatlan maradt, de a munkaerő-piacra

való belépésük jobban megnehezült a korábbi évekhez képest. A munkaerőpiacai folyamatok szempontjából a kormányzati politikákban az utóbbi években kiemelt szerepet kaptak a munkaerő-piaci hátránnyal rendelkezők foglalkoztatási esélyeinek növelésével foglalkozó programok, amelyek hatékonysága megkérdőjelezhető (Móré, 2012). A regisztrált munkanélküliek száma 2010 végére 605 ezer főre emelkedett, ezzel 26,7%-kal haladta meg az előző évi szintet. A válság hatásai legjobban a szakképzett munkaerő által betöltött munkahelyeket érintette, és nőtt a férfi álláskeresők száma is a nőkéhez viszonyítva (Csehné, 2011). A munkanélküliségi ráta 2011-ben és 2012-ben is 11-12% között mozgott. (Keczer 2013)

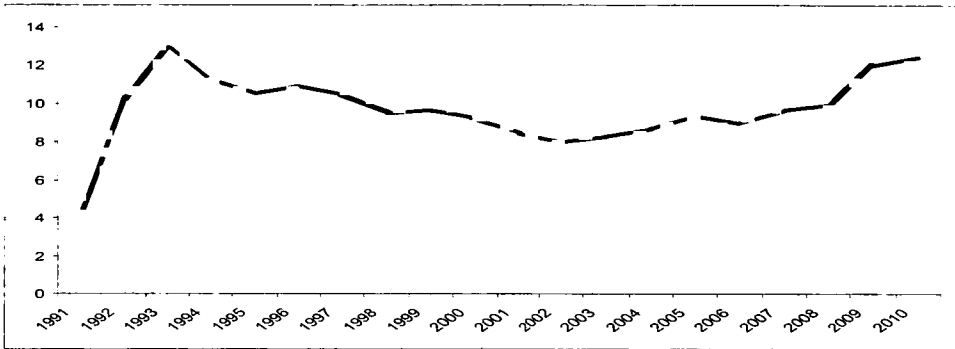
A kutatás célja az volt, hogy feltárja ezen foglalkoztatáspolitikai intézkedések és a jelenlegi elhelyezkedési esélyek ismertségét a felnőtt lakosság körében.

3. A vizsgálat tapasztalatai

A felállított hipotézisek szerint a magyar lakosság ismeri a munkanélküliség nagyságát, tájékozottak a munkaerőpiacot illetően, de a munkanélküliség szerkezetéről már hiányosak az ismereteik; ugyanakkor felkészültek az esetleges munkanélküliségre. Az alkalmazott vizsgálati módszer a kérdőíves felmérés volt, melyet a 2010-es év folyamán töltöttek ki gazdaságilag aktív korú felnőttek, összesen 300 fő. A mintában reprezentatívnak tekinthető a nők és a férfiak aránya, valamint a korcsoportos megoszlás is.

- A gazdasági rendszerváltozás időpontjától létezik Magyarországon, és ezt a megkérdezettek 98%-ban jól tudják. A 300 fős mintából 84% (192 fő) szerint az 1989-90-es évek fordulóján jelent meg a munkanélküliség Magyarországon. Nagyrészt egyenlő arányban – 7-7% – oszlott meg azoknak az aránya, akik tágabb választ adtak: a 1980-as évek vagy az 1990-es éveket jelölték meg, mint fordulópontot. A munkanélküliség szintjének időbeli alakulását tekintve azonban néhol hiányosak a válaszadók ismeretei. Az 1990-94-es időszakot majdnem fele-fele arányban ítélték alacsonynak és magasnak, holott ebben az időszakban volt a legmagasabb a munkanélküliség aránya (1. ábra) Magyarországon (igaz, hogy 1991-ben még csak 2,1%-os, de 1993-ban: 13,6% volt a munkanélküliségi ráta értéke).
- A regisztrált álláskeresők számát a válaszadók 80%-a helyesen adta meg: 500 ezer és 1 millió fő közötti értéknek. 10-10% szerint a munkanélküliek száma 100 és 300 ezer fő között mozog – illetve ettől magasabb, tehát 1 millió fölötti.
- A válaszadók majdnem mind tudták, hogy a munkanélküliség mérőszáma a munkanélküliségi ráta.

1. ábra: A munkanélküliségi ráta alakulása Magyarországon (%)
Figure 1. Rate of unemployment in Hungary (%)

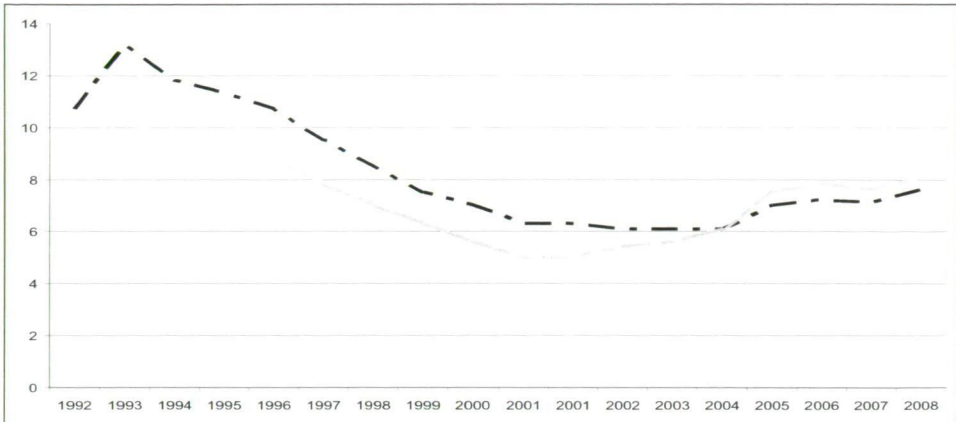

Forrás: NFSZ alapján saját szerkesztés

A munkanélküliek szerkezetéről való tájékozottságot nemi megoszlás, területi elhelyezkedés és iskolai végzettség szerint vizsgáltuk.

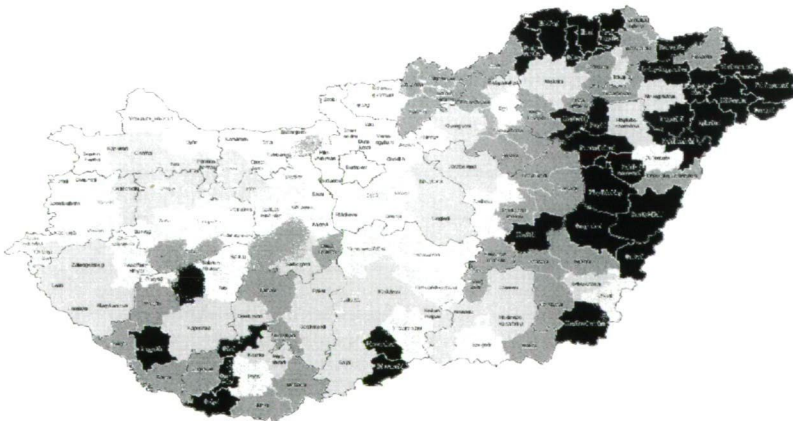
- A magyar munkaerőpiacon sokáig a férfiak voltak túlreprezentáltak a munkanélküliek között. Történt mindez annak ellenére, hogy a nők a gyermekvállalásból kifolyólag nehezebben tudnak elhelyezkedni a munkaerőpiacon. De az évek során ez az arány a nők felé tolódott el. A minta képviselői döntő többségben jól tudják, hogy ma Magyarországon a nők sokkal veszélyeztetettebbek a munkanélküliség által, mint a férfiak (2. ábra). A válaszok alapján elmondható, hogy a jelentős különbség azért nincs, hiszen legtöbbször, 54% (161 fő) vélik úgy, hogy a nők sokkal veszélyeztetettebbek a munkaerő-piacra való visszatérés, illetve elhelyezkedés tekintetében, mint a férfiak, akiket csupán a válaszadók 36%-a (103 fő) jelölt meg. Bár a kérdőívben csak férfi és nő változó szerepelt, a válaszadók 10%-a (29 fő) mindkét nemet megjelölte, mint a munkanélküliség által jobban veszélyeztetett réteg.
- A hazai munkanélküliség nagyságára és szerkezetére nagy regionális különbségek jellemzőek, és ezzel válaszadók nagy arányban tisztában is vannak. Kiemelkedett azoknak a válaszoknak a gyakorisága, mely szerint az ország északi és keleti részén, Borsod-Abaúj-Zemplén (188) és Szabolcs-Szatmár-Bereg (133) megye az ország két legmagasabb munkanélküliségi rátájával bíró térsége. Ezt követte a válaszokban a dél-nyugati országrész. Az alacsony munkanélküliségű megyék tekintetében az ország középső része, a főváros és környéke (159) vezeti a rangsort kimagasló eredményével, majd az észak-nyugati határszéli térségeket jelölték meg a válaszadók. A valós munkanélküliségi helyzetet a 3. ábra tartalmazza, sötétrel megjelölve a magas, világossal az alacsonyabb munkanélküliségű térségeket.

2. ábra: A munkanélküliségi ráta alakulása Magyarországon nemenként (%)
Figure 2. Rate of unemployment in Hungary,
by gender (%) _____ female- - - -male

Forrás: NFSZ alapján saját szerkesztés _____ nők - - - - - férfiak

3. ábra: A munkanélküliség térségi különbségei Magyarországon
Figure 3. Territorial differences in unemployment in Hungary

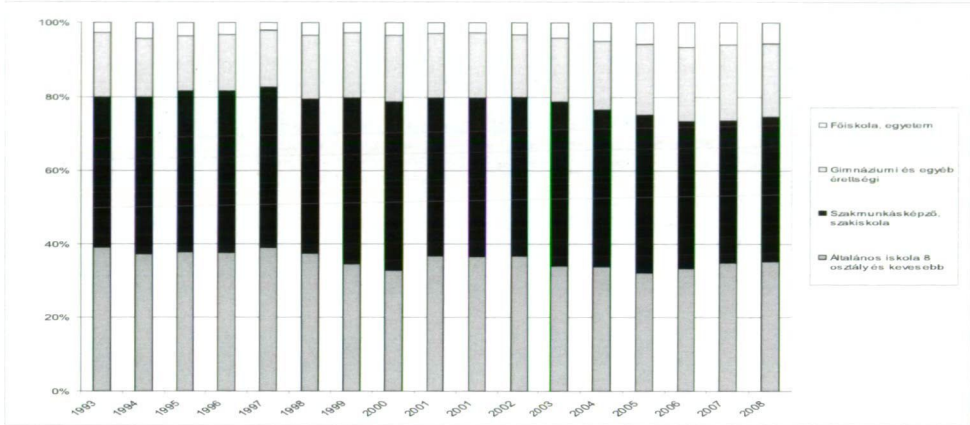

Forrás: Csehné, 2008

- A megkérdezettek többsége helyes választ adott a munkanélküliség veszélye és az iskolai végzettség közötti összefüggésre (4. ábra). A munkanélküliség által legjobban veszélyeztetettek az alacsony iskolai végzettségűek, akiknek a munkaerőpiacon való elhelyezkedési esélyeik igen csak korlátozottak, és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők vannak a legjobb helyzetben a munkaerőpiacon. Az ő esélyük a legkisebb a munkanélküliségre.

4. ábra: A munkanélküliek iskolai végzettség szerinti szerkezetének alakulása (%)

Figure 4. The structure of unemployment by level of education (%)

Forrás: saját szerkesztés

- Megkértük a kitöltőket, hogy rangsoroljanak néhány tényezőt, amely véleményük szerint befolyásolja az újra elhelyezkedést, amennyiben esetleg munkanélküliek lesznek. A jó kommunikációs képességnek, a kapcsolati tőkének, és a nyelvtudásnak tulajdonítottak legnagyobb szerepet a mintában szereplők az új munkahely megtalálásakor, majd a szakmai tapasztalat, az önbizalom és a szaktudás következett. A vizsgálat eredményeiből kiderült, hogy a megkérdezettek szaktudást nem kötik össze a diploma minősítésével.
- A vizsgálat résztvevői igen optimisták a munkakeresés időtartamát tekintve egy esetleges munkanélküliségük esetén. 8% (24 fő) egy hónap hosszúságúnak ítélte meg a munkahelykeresést, 69%-uk (207 fő) úgy gondolta, hogy 2-3 hónapon belül el tud majd helyezkedni, és csupán az egynegyedük (23%, 69 fő) készül arra, hogy mindez 6 hónapot is igénybe vehet. Senki sem gondolta úgy, hogy egy évig is eltarthat a munkakeresés, pedig az általános munkaerő-piaci tapasztalatok szerint ennyi időbe telik.
- A megkérdezettek többsége (41%, 123 fő) elsősorban interneten keresztül keres majd munkát, ha munkanélküli lesz, 22% (66 fő) vesz igénybe személyes kapcsolatokat, és 18% (54 fő) újságban tallózik.
- A kérdőív rákérdezett arra is, hogy mit gondolnak a minta képviselői, érvényesülni tudnak-e a jelenlegi végzettségükkel a munkaerőpiacon. 39% (117 fő) még nem gondolkodott el rajta (!), de közel ennyin, 34%-uk (102 fő) válaszolta, azt, hogy piacképes ismerettel rendelkezik, 15% (45 fő) szerint pedig azért fog jól érvényesülni a munkaerőpiacon, mert jó hírneve van az intézménynek, ahol a végzettségét szerezte.

- Nagyon pozitív, hogy a megkérdezettek közel fele (47%, 141 fő) továbbtanulni, és dolgozni is szeretne az esetleges munkanélküliség esetén.
- A megkérdezettek fizetési igényei igen magasak egy új munkahely esetén. A vizsgált minta 60%-a (180 fő) nem elégedne meg a jelenleg kapott bérével, hanem ettől 25-30%-kal magasabbat szeretne. A megkérdezettek 40%-a (120 fő) beérmé a jelenlegi munkabérével, ha munkanélküliség miatt elveszítené állását.

4. Összegzés

A feltételezés első része, miszerint a felnőtt magyar lakosság ismeri a munkanélküliség nagyságát és az elmúlt évtizedekbeni alakulását, beigazolódott.

A feltételezés második része, amely arra vonatkozott, hogy a magyar lakosság ismeretei a munkanélküliség szerkezetét illetően hiányosak, szintén beigazolódott.

A továbbiakban a megkérdezettek túlzottan bizakodóak az elhelyezkedési esélyeket illetően, mivel legnagyobb arányban úgy vélik, hogy esetleges munkanélküliség esetén elég számukra 1-3 hónap a munkahely megtalálásához. Felmérések és kutatási tapasztalatok alapján a reális munkakeresési idő 3-6 hónap közé tehető. A válaszadók nagy arányban magas elvárásai vannak a fizetési igénnyel kapcsolatosan. Arra lehet következtetni, hogy a válaszadó megkérdezettek nem eléggé tájékozottak e téren és a bérekkal szembeni elvárásaik irreálisnak mondhatók, főleg egyes képzési területen. Ez a hipotézis teljes mértékben megdőlt.

A kérdőíves felmérés alapján tehát kiderült, hogy a felnőtt magyar lakosság ismeretei megfelelőek a munkaerőpiacra és a foglalkoztatáspolitikára vonatkozóan, ismerik a munkanélküliség jellemzőit. A megkérdezettek viszont nem rendelkeznek elegendő és reális információkkal a munka világáról, a munkáltatók elvárásairól, nincsenek felkészülve egy esetleges munkanélküliségi állapotra. Ez egyrészt az oktatási rendszer, másrészt a megkérdezettek saját hibájában keresendő.

5. Javaslatok

A vizsgálati eredmények kimutatták, hogy az egész országban nagyobb szerepet kell kapjon a lakosság foglalkoztatáspolitikai tájékoztatása. Legfontosabb lenne a prevenció, ha már az iskolapadból kikerülő tanulók olyan ismeretekkel rendelkeznének, amely megfelelően eligazítaná őket a munkaerőpiacon. Mindez a munkaerő-piaci ismeretek – mint új tárgy iskolai bevezetésének szükségességét támasztja alá.

Ugyanakkor, a munkaerőpiac dinamizmusából kiindulva, fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a végzősös tanulóknak és hallgatóknak és minden munkavállalónak fel kell készülnie az esetleges szakmaváltásra, és képessé kell válniuk a munkaerő-piacon történő változásokhoz való alkalmazkodáshoz.

A munkanélküliség komoly probléma, ami állandó feladatot jelent a társadalomnak, szociális és munkaügyi szervezeteknek, és az oktatási rendszernek is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bánfalvy Csaba (1997): A munkanélküliség, Magvető Kiadó, Budapest
- Csehné Papp Imola (2008): Regional differences at the Hungarian labour market, Bulletin of the Szent István University, Gödöllő
- Csehné Papp Imola (2011): Foglalkoztatáspolitikai, TÁMOP – 4.1.2. „Képzés és tartalomfejlesztés hiányszakmák korszerű oktatásához a Szent István Egyetem különböző képzési szintjein” c. projekt keretében készült e-learning tananyag
- Demkó Olivér – Frey Mária – Gács Endre (2001): Makrogazdasági helyzetkép: a hazai munkaerőpiac jellemzői, fejlődési trendjei – nemzetközi összehasonlításban; in: EU-konform foglalkoztatáspolitikai (szerk.: Frey Mária), OFA, Budapest
- Halmos Csaba (2006): Foglalkoztatáspolitikai – rendszerváltás. In: Munkaügyi Szemle, VII. szám
- Keczer Gabriella (2013): Üzleti ismeretek szak- és felnőttképzőknek I., JGYPK Kiadó, Szeged.
- Móré M. (2012): Hátrányos helyzetűek és romák munkaerő-piaci visszailleszkedési esélyeinek növelése tanácsadási módszerekkel, In: Gortka R.E. (szerk): Társadalomtudományi tanulmányok V. DUPress Kiadó, Debrecen, p. 69-77.